

EU och den kinesiska skarven *P.c.sinensis*, från skyddsvärd till främmande invasiv art av unionsbetydelse.

Ingen med minsta naturintresse och fungerande syn, lukt eller hörsel kan ha undgått att notera ett alltmer påtagligt inslag vid Europas kuster, sjöar och vattendrag. Från Cabo de São Vicente i sydväst och Lesbos i sydost till Bottniska viken i norr är numera den kinesiska skarven (syn. mellanskarven) *Phalacrocorax carbo sinensis* (*sinensis*) en allt vanligare syn och i många områden den helt dominerande sjöfågeln. Från något tusental individer 1979 har antalet ökat till flera miljoner idag 2017. Enligt fågelskyddsorganisationer och myndigheter är det en stor framgång för det europeiska fågelskyddet och EUs Fågeldirektiv (**79/409/EEG**) att *sinensis* "återkommit efter lång tid av förföljelse". I likhet med många andra som inte kunnat undgå att märka *sinensis* förödande inverkan på den lokala fiskfaunan eller de döda träden på de illaluktande häckningsöarna och "skarvsätena" var jag förbryllad över "återkomsten" då det helt saknades uppgifter om tidigare häckningar. I min hemtrakt Stockholms skärgård skedde den första dokumenterade häckningen 1994, idag finns ca 20 kolonier med uppskattningsvis 50 000 individer. Men först i augusti 2002 slog det mig att "de har aldrig varit här förut!" Det blev inledningen till mina försök att reda ut den härva av motsägelsefulla uppgifter och påståenden som dominerat i den mycket förvirrade och ofta hetsiga skarvdebatt som pågått runt om i Europa i nära 400 år.

År 2008 skrev jag en essä "Den kinesiska skarven *Phalacrocorax carbo sinensis* Blumenbach 1798, en främmande fågel" som redovisade uppgifter jag funnit samt ett synopsis till ett historisk narrativ och några förslag till åtgärder. Förhoppning en var att stimulera fler att klarlägga *sinensis* europeiska historia. Essän möttes först av en öronbedövande tystnad och därefter av en lång rad kritiska artiklar i fågeltidskrifter och dagstidningar skrivna av upprörda fågelskyddsaktivister. Som exempel kan nämnas Engström/Wirdheim Vår Fågelvärld 2009, Kinzelbach Der Falke Sonderheft 2010, Bieke Die Vogelwelt 2012, Bieke, Herrmann, Kinzelbach & de Rijk Die Vogelwelt 2013, Bieke Ornis Fennica 2014, Blomqvist Österbottens Tidning 2016 samt Philström/Fritzén OA-Natur 2017. Listan kan, och kommer, säkerligen göras längre. Antingen omnämns jag direkt vid namn eller endast indirekt genom mina slutsatser; "dass der Kormoran eine aus China eingeschleppte invasive Art und als solche bekämpfen sei." (Beike m.fl. 2013) vilket, förutom skadorna på fiskfaunan, är den europeiska skarvdebattens kärnfråga. Efter att noga läst artiklarna och kontrollerat referenserna har jag på olika sätt kommenterat dem. Min uppfattning att *sinensis* är en främmande fågel i Europa står fast. Inte heller mina fördjupade studier har funnit ett enda vetenskapligt belegg för någon förmedeltida häckning av *sinensis* i Europa. Det kan dock vara på sin plats att åter kommentera några av påståenden i artiklarna. Gemensamt är oförmågan att konsekvent hålla isär *sinensis* och den ursprungliga, naturligt förekommande,

europiska storskarven *Phalacrocorax carbo carbo* (**carbo**). Bl.a. hävdas att fynd av "skarvben" (subfossil betecknade *P.carbo* min anm.) samt äldre uppgifter om "kolonier av trädhäckande fåglar" i Europa "längre än 10 mil" från nuvarande kustlinje måste vara **sinensis** då storskarven (**carbo**) är en "marin fågel som häckar på klippor vid havet". Detta är ovetenskapligt nonsens. **Carbo** är inte "marin" och häckar helst i träd och behöver, precis som **sinensis**, framförallt fiskrika vatten oberoende av salthalt. **Carbo** var efter den senaste istiden utbredd över stora delar av Europa men häckar nu huvudsakligen på otillgängliga kustavsnitt i Frankrike, Brittiska öarna, Norge och Island. Ett av skälen är att ungarna sedan stenåldern varit ett viktigt inslag i kosthållet och därför ett av de vanligaste fågelfynd vid arkeologiska utgrävningar.

Oberoende av från vilket hörn av Europa man än försöker följa **sinensis** historiska utbredning bakåt i tiden tar spåren slut i det medeltida Holland och sammanfaller i tid och rum med inledningen på "the golden age" och den snabbt växande världshandeln med bl.a. exotiska växter och djur. När de första **sinensis**-kolonierna i början på 1600-talet etablerade sig i frihet i några vatten nära Rotterdam konstaterade lokala fiskare snabbt att fisket påverkades negativt och vidtog bekämpningsåtgärder, redan då under protester från den tidens fågelskyddaktivister. Under 16- och större delen av 1700-talet finns endast uppgifter om några få fritt levande kolonier i Holland med närområde. Den första stora expansionsvågen skedde under början av 1800-talet och nådde via Tyskland och Danmark ända till Skåne och Blekinge i södra Sverige. Kolonierna bekämpades då så kraftfullt att utbredningen i Västeuropa under 1900-talet åter blev begränsad till Holland samt några få platser i bl.a. Tyskland och Polen och **sinensis** var fram till början av 1970-talet både "hotad och förföljd". Flera av det tidiga 1800-talets ledande ornitologer blev mycket förbryllade över det plötsliga uppträdandet av en avsevärt mindre skarvform än den sedan länge välkända europeiska storskarven (**carbo**). För J.A. och J.F. Naumann 1842 var det "en gåta" och C.L. Brehm 1824 lyckades inte heller helt klarlägga taxonomin men beskrev den som närstående **carbo** och gav den epitetet *subcormoranus*. Motsvarande gjorde även S. Nilsson 1835 som gav den epitetet *medius*. Nästan ett sekel senare gjorde andra framstående ornitologer som E.Lönnberg 1915 och E.Hartert 1916 utförliga taxonomiska analyser av skillnaderna mellan **carbo** och **sinensis** (syn. *subcormoranus/medius*) och konstaterade att de är avsevärda men nöjde sig i tidens anda med att beteckna **sinensis** som en underart av storskarv *P.carbo*. **Sinensis** taxonomi och nomenklatur är fortfarande i stort behov av en grundlig revision och **carbo** och **sinensis** med stor sannolikhet kan, som S. Nilsson skriver 1858, "befinnas utgöra tvenne arter", en uppfattning som delas av många bl.a. Alström 1985 och Kinzelbach 2010. Epitetet **sinensis** förefaller dock väl valt då den

första vetenskapliga beskrivningen enligt Mlikovsky 2011 kan härledas till auktorerna Staunton 1796 och typlokalen för "*Pelecanus sinensis* to Lake Weishan, Shandong Province, China (c.35°00'N, 116°50'E) November 1793". Det vetenskapliga namnet och typlokalen är givetvis inget belägg *sinensis* är införd från Kina men trivialnamnet bör därför åter vara **kinesisk skarv**.

De första uppgifterna om *sinensis* i Europa sammanfaller även i tid och rum med det snabbt uppblomstrande, och lika snabbt falnande, intresset för fiske med tränade "skarvar" vid de engelska och franska hoven i början av 1600-talet. Holländarna var sedan länge Europas mest framstående falkenerare och levererade tränade jaktfåglar av olika arter för enorma belopp till aristokratin. Det kinesiska fisket med skarv var sedan länge väl känt av det lärda Europa. Redan den europeiska ornitologins fader, "der Universalgelehrter", schweizaren Conrad Gesner skriver i Historia Animalium Aves 1555 om fransiskanermunken Odoric av Pordenone som vid sin resa i Kina på 1300-talet med egna ögon såg fiske med dresserade skarvar. Boken var under flera hundra år ett ornitologiskt standardverk och citerades och kopierades av många. Även Linné beskriver metoden i "De usu avium" 1765 och så gjorde många andra och utgör ett av många spännande kapitel i *sinensis* historiska narrativ.

Att fågelskyddsaktivister förblindade av fågelkärlek under alla tider fanatiskt försvarat *sinensis* mot fiskare och andra drabbade är illa, men inte förvånande. Värre är att BirdLife Europe och dess organisationer, med många kompetenta ornitologer i leden, aktivt medverkat till att *sinensis* skyddas utan att närmare reflektera över dess europeiska historia. Det värsta är dock hur illa skött frågan är av EU-kommissionen och de nationella naturvårdsmyndigheterna som är de ytterst ansvariga för skadorna *sinensis* orsakar. Primärt på den biologiska mångfalden och fiskfaunan och sekundärt på fiske och friluftsliv till ackumulerade kostnader av åtskilliga miljarder Euro. Skadorna är nu så omfattande och uppenbara att t.o.m. den fiskeribiologiska forskningen i allt större utsträckning kan kvantifiera den, bl.a. Jepsen m.fl. 2014 och Ovegård 2017.

Det är helt korrekt att *sinensis* vid tidpunkten för Fågeldirektivets införande 1979 var hotad, hela beståndet i Västeuropa utgjordes då av något tusental fåglar i några få kolonier. Att taxonet "5. *Phalacrocorax carbo sinensis* Skarv (kontinental race)" (danska min anm.) fördes upp på Bilaga I "över vilda fåglar som **förekommer naturligt** inom medlemsstaternas europeiska territorium" i behov av särskilda skyddsåtgärder, kan därför tyckas vara ett rimligt beslut. Felet var bara att inte ett enda vetenskapligt belägg redovisas som styrker Kommissionens påstående om en **naturlig förekomst**. På grund av fågeldirektivets skydd och EUs utvidgning ökade antalet *sinensis* på mindre än 20 år till flera hundra tusen vilket tvingade fram att **"The European Commission has decided to remove the Great Cormorant**

(Phalacrocorax carbo sinensis) from Annex I of the Directive on the Protection of Wild Birds.”(IP/97/718). Ett beslut av marginell betydelse då skyddet av *sinensis*, trots möjligheter till s.k. derogations, förblev så starkt att meningsfyllda bekämpningsåtgärder inom regelverket inte var möjliga. I dokumentet övergår Kommissionen från att använda taxonets korrekta namn *P.c.sinensis* till ett mer allmänt ”the Great Cormorant” eller bara ”the Cormorant”. Ett uttryck för en medveten desinformation i syfte att fortsatt förneka det faktum att det är *sinensis*, och inte *carbo*, som p.g.a. av de egna misstaget och följande inkompetenta agerande utvecklats från enbart **främmande** 1979 till **invasiv** 1997, för att år 2017 vara **av unionsbetydelse**. De miljontals *sinensis* som idag finns i Europa ökar i oförminskad takt och sprider sig till nya lämpliga biotoper inom EU samt till grannländerna. Allt fler kolonier etableras i Schweiz, Norge och länderna österut och varje höst invaderas Nordafrika, från Marocko till Egypten, samt Israel av horder med övervintrande *sinensis*.

Istället för en vetenskaplig analys av bakgrunden till de allt större skador det ständigt växande antalet *sinensis* orsakar den europeiska naturen finansierar Kommissionen desinformationsprojekt med syfte att göra en naturvetenskaplig fråga till ”en **konflikt** mellan **skarvar** och **fiskare/fiske**”. REDCAFE 2003 och INTERCAFE 2004/8-12 samt det senaste ”the CORMAN project” (Sustainable Management of Cormorant Populations)2011- på DG Environments hemsida är alla exempel på Kommissionens förnekelse av frågans allvar och brist på omdöme. Projekten har med osviklig precision lyckats undvika *sinensis* kärnfrågor och ständigt avfärdat berättigad oro. Påstår att de inte går att påvisa några större skador och antalet kommer minska, vilket en okritisk mediekår rapporterat ända sedan 1979.

Men nu är det tack och lov så att detta miljöpolitiska haveri inte behöver fortsätta och förvärras. Sent omsider har även Kommission vaknat inför de skador främmande arter förorsakar den europeiska naturen och åtminstone formellt skapat förutsättningarna för kraftfulla åtgärder. EU-förordningen 1143/2014 *om förebyggande och hantering av introduktion och spridning av invasiva främmande arter (IAS)* ger en juridisk grund för att förebygga, minimera och mildra de negativa effekterna av IAS samt gemensamt bekämpa vissa arter som bedöms kunna orsaka stora skador på biologisk mångfald i den Europeiska unionen. På den lista över **IAS av unionsbetydelse** som Kommissionen presenterade 2016 finns redan tre fåglar, den indiska huskråkan *Corvus splendens*, den amerikanska kopparanden *Oxyura jamaicensis* samt den afrikanska heliga ibisen *Threskiornis aethiopicus*. Det åligger medlemstaternas naturvårdsmyndigheter att komma med förslag på ytterligare arter och enligt uppgift kan nilgåsen *Alopochen aegyptiaca* komma att föras upp på listan under 2017. Det är därför en självklarhet att också *P.c.sinensis* omedelbart får en oberoende, transparent vetenskaplig prövning enligt samma kriterier av

Scientific Forum on Invasive Alien Species (E03276), då *sinensis* skador på Europas natur redan är avsevärt mycket större än de fyra ovan nämnda fåglarna sammanlagt. Att Kommissionen tar initiativ till en sådan prövning förefaller inte troligt. Men det är givetvis fritt fram för alla medborgare att kräva att frågan prövas av den ansvariga myndigheten i respektive nation, i Sverige Naturvårdsverket. Sverige har ett särskilt ansvar med det största antalet häckande *sinensis* i hela Europa, och troligen hela världen.

Att den kinesiska skarven *Phalacrocorax carbo sinensis* har en gigantisk negativ påverkan på Europas biologiska mångfald och ekonomi samt med råge uppfyller kriterierna för att omedelbart skall föras upp på listan över IAS av unionsbetydelse står utom allt tvivel.

Och det är bråttom. Skadorna på Europas natur och kostnaderna för de drabbade näringarna fortsätter att öka med oförminskad takt för varje dag som går. Kostnaderna för Kommissionens försumlighet skall förr eller senare betalas, och räkningarna kommer givetvis som vanligt hamna hos unionens medborgare

Stavsudda den 31 mars 2017

Christer Olburs